

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keverberg 54, Amsterdam-Z.

Opgericht 1 Januari 1881

MARKANTE FACETTEN

Repercussies naar aanleiding van het rapport van de staatscommissie-De Vreeze (VII)

door **A. P. N. de Groot, arts, voorzitter**
Vereniging tegen de Kwakzalverij

In zijn radio-praatje ter toelichting van het rapport van de Staatscommissie-de Vreeze merkte haar voorzitter gelaten op, dat — inzake onbevoegd uitoefenen der geneeskunst — **weinig** bij de justitie wordt aangebracht en de straffen heel gering zijn. Een **omineus teken aan de wand!!**

Hieruit toch blijkt, dat de Commissie:

1. zich de vraag niet heeft voorgelegd of er bijgeval **iets niet zou kloppen bij Vrouwe Justitia.**
2. **geen gedegen onderzoek** heeft ingesteld naar het „hoe en waarom”, waardoor bij dit gedeelte van het onderzoek **door haar niet die zorgvuldigheid is betracht**, die hiervoor noodzakelijk moet worden geacht.
3. haar advies om een **zekere vrijheid te geven aan mensen**, om hulp te zoeken ook bij magnetiseurs enz., heeft **gebaseerd op statistische gegevens, die in genen dele weergeven welk kwaad** er in werkelijkheid uitgaat van onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Deze — door ons gewraakte — statistiek moge worden gezien als een doorslaggevend bewijs, dat **OOK bij Justitia niet steeds botertje tot de boom is.**

De volgende authentieke gegevens mogen deze uitspraak verduidelijken, en aantonen hoezeer juristen — rechters zo goed als rechtskundige raadslieden — **sollen met het begrip** onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

I. PARAPSYCHOLOOG

Na de tweede wereldoorlog vierde het geloof in de bekwaamheid van de parapsycholoog Prof. Dr. W. H. C. Tenhaeff, **ten onrechte hoogtij**. Zonder enig positief bewijs te leveren poneerde deze niet-medicus, dat vele onbevoegden — uit hoofde van de „gave”, die zij volgens hem zouden bezitten — goede „bonafide genezers” zouden zijn.

Wegens **gebrek aan eigen inzicht** in dit „zweverige gedoe” lieten rechtsprekende functionarissen — bij strafzaken wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunst — deze — weinig kritisch ingestelde — parapsycholoog vaak **opdraven als getuigedeskundige**. Bij een zodanige beslissing zagen deze magistraten — uit wanbegrip(?) — voorbij aan het feit, dat het in zulke strafzaken niet ging om de vraag in hoeverre de „gave” van een verdachte garant zou kunnen zijn voor een zekere „geneeskracht”, doch om de kwestie, dat er een overtreding op een wettelijke bepaling was begaan.

Daarom had niet een parapsycholoog — onkundig op geneeskundig gebied — maar een terzake kundige medicus — bij voorkeur de Geneeskundig Inspecteur — als zodanig moeten worden aangewezen.

In meerdere gevallen is de — boven omstreden — **foutieve keuze** inzake de kwaliteit van een getuige-deskundige de oorzaak ervan geweest, dat het **inzicht in de ernst van een delict bij justitia ontbrak** en daardoor een **verwongen uitspraak** volgde.

Men beseffe — beter dan de Staatscommissie-de Vreeze dit, blijkens haar voorstel om enige vrijheid te gunnen aan onbevoegden heeft gedaan — dat uit een oogpunt van goede gezondheidsZORG **allerminst acceptabel** mag worden geacht, dat een straf in deze gevoelige sector als tē licht in verband met de zwaarte van het delict, uit de bus komt. Het trieste gevolg hiervan is, dat de **overtredingen ongelimiteerd voortschrijden** en dat — dientengevolge — er nog **meer ernstige ongelukken** komen.

Dat in vele gevallen de — verantwoordelijke — functionaris het **niet nodig oordeelt** — ter eigen voorlichting op medisch gebied — een arts als getuige-deskundige op te roepen heeft in het verleden reeds

vele malen ertoe geleid, dat de magistraat een **volkomen foutief** inzicht moest krijgen inzake de ernstige gevolgen van een wetsovertreding.

De Vereniging tegen de Kwakzalverij staat — om voor den vervolg een dergelijke **trieste gang van zaken te voorkomen** — op het standpunt, dat bij **ELKE** strafzaak tegen een onbevoegde de Geneeskundig Inspecteur moet worden gehoord als getuige-deskundige. Hoe noodzakelijk een dergelijke maatregel is, moge blijken uit de volgende in-droeve voorvallen.

II. KANTONRECHTER

De **inconsequentie** tussen de suggestie, **volgend uit statistische gegevens** inzake de ernst van overtredingen op het gebied van de gezondheidsZORG en het **bestaan-de werkelijke gevaar** in dezen moge worden geaccentueerd door de volgende **rechterlijke gedachten-kronkel**.

Het betreft het beleid in een strafzaak tegen twee magnetiseurs. Bij zijn — zéér uitzonderlijke — uitspraak putte de kantonrechter zijn wijsheid niet uit degelijke medische kennis, doch louter uit — wetenschappelijk niet goed te praten — **parapsychologische waanvoorstellingen**.

Over deze in-trieste rechts(?)pleging werd uitvoerig de hekel gehaald in onze Maandbladen van mei en juli 1961. De titels: „Het medisch oordeel van een jurist” en „Gekrenkt rechtsgevoel” liegen er niet om.

Nadat in het eerste artikel was vastgesteld, dat „nimmer wetenschappelijk is aangetoond, dat paranormale geneeskunst bestaat of enig praktisch nut kan afwerpen”, wordt vervolgd met: „Maar de Utrechtse kantonrechter **stelt elke wetenschap in de schaduw**: „Deze magnetiseurs doen goed werk”.

Gesteund door deze — parapsychologische — instelling veroordeelde hij beide delinquenten tot: **Schuldig zonder oplegging van straf**.

VERVOLG OP BLZ. 36

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeienis is KWAKZALVERIJ

BLZ. 35

Zonder getuige-deskundige een indroevige vertoning

VERVOLG VAN BLZ. 35

Deze onrechtschapen uitspraak lokte in het tweede artikel de ontboezeming uit:

„Bij de uitspraak heeft de kantonrechter zich laten leiden door zijn gevoel veel meer dan door het Recht." . . . „Dit gevoel van de edelachtbare — dat het **Recht géén recht doet wedervaren**, — werd opgewekt door een „hartstochtelijk" pleidooi van een negental getuigen à décharge, die zonder enige schroom verklaarden door de verdachten te zijn genezen".

Enig bewijs voor de juistheid van deze verklaringen achtte de rechter klaarblijkelijk niet nodig.

Hier had een **verhelderende verklaring**, door een Geneeskundig Inspecteur als getuige-deskundige uitgebracht **wonderen kunnen doen**.

III.

A DECHARGE

Ook bij onderstaand nummertje RECHTSPLEGING(?) zou een **objectieve voorlichting** door een — medisch gekwalificeerde — getuige-deskundige om de drommel niet misplaatst zijn geweest.

Het gaat om het getuigenis van **een arts**, die — door de rechtskundig raadsman van verdachte **als getuige à décharge** voor de rechtbank was gesleept. Deze verklaarde daarbij, dat hij reeds enige jaren had samengewerkt met de wetsovertreder (sic) en — uit hoofde hiervan — **naar eer en geweten** kon getuigen, dat laatstgenoemde op het gebied van uitoefenen der geneeskunst deskundig(?) en betrouwbaar(?) zou zijn.

Volgens een relaas in het dagblad TROUW van 24 september 1963 heeft een en ander **niet gemist indruk te maken op de Officier van Justitie**, die dan ook verklaarde een „gunstige indruk van verdachte te hebben gekregen".

Ware bij deze strafzaak in hoger beroep een — deskundige — getuige ter voorlichting van de President en diens assistent-rechters opgeroepen, dan zou deze de verantwoordelijke **rechtsprekers** voorgeschoteld hebben, dat de verdachte — in minstens drie gevallen — **schuldig was geweest aan de dood van zijn „klanten"**. Nu deze — **verhelderende** — toevoeging achterwege moest blijven werd de kwakzalver slechts tot een geringe boete veroordeeld.

Zegt de geringe straf, die deze onbevoegde nu heeft opgelegd gekregen, de Commissie-de Vreeze niets omtrent de waarde van — **bij hen in tel zijnde** — statistische gegevens?

IV.

DOOD DOOR SCHULD

De, nu volgende, **bizarre belevens** moet zelfs de Staatscommissie-de Vreeze veel **te denken geven**.

Bij een strafzaak tegen een onbevoegde — onder wiens „leiding" een oude vrouw, lijdende aan een ernstig hartgebrek, was gestorven werd — als deskundige — de huisarts gehoord. Deze — niet gewend dergelijke akefietjes op te knappen — gaf naar de mening van de Ambtenaar O.M. niet voldoende uitleg op meerdere, hem gestelde, vragen.

Daar deze **vervolgingsambtenaar** begreep, dat hierdoor een vrijspraak zou volgen, **verzocht hij schorsing** van deze zitting teneinde voor de volgende **behandeling de Inspecteur van de Volksgezondheid** als „echte" getuige-deskundige op te kunnen roepen.

Hoezeer in dit geval Vrouwe Justitia de kluts kwijt was, moge blijken uit het feit, dat een oproep als zodanig werd gezonden aan de . . . VETERINAIR Inspecteur. (sic).

Na enig geharrewar kon deze **blunder van de Justitie** worden rechtgetrokken en kreeg de Geneeskundig Inspecteur later — na heropening van de behandeling van deze strafzaak — gelegenheid de kantonrechter verhelderend voor te lichten.

Op de vraag van laatstgenoemde „of de — door verdachte voorgeschreven — **poeders en druppeltjes gevaar** voor wijlen diens „klant" hadden opgeleverd" moest worden getuigd, dat ze **geen enkele inwerking** op de toestand van het slachtoffer hadden kunnen uitoefenen, omdat ze totaal onschuldig en onwerkzaam waren.

„Maar", voegde getuige-deskundige hier spoorlags aan toe, „de **doodsoorzaak** is niet het gevolg geweest van het gebruik van deze middelen, doch moet worden gezocht in het **achterwege laten** — op advies van de delinquent — van de zeer **werkzame druppels**, voorgeschreven door de behandelende huisarts.

Door deze laatste maatregel is n.l. de oude hartpatiënte in korte tijd komen te overlijden. In feite had verdachte dus niet terecht moeten staan wegens overtreding van de Wet op de Uitoefening der Geneeskunst, maar voor het misdrijf: **Dood door schuld**.

Voor dit misdrijf had — bij berechting naar de zwaarte ervan — delinquent zeker een hechtenisstraf moeten worden opgelegd. Nu staat dit misdrijf — volgens de statistiek van het C(entraal) B(ureau) voor de S(tatistiek) slechts te boek voor een simpel boetetje!

Wat dunkt de Staatscommissie-de Vreeze in dit geval van de gegevens, door haar als fundament voor het advies om „een zekere vrijheid te geven aan mensen om hulp te zoeken ook bij magnetiseurs enzovoorts?"

Naar onze mening een — **voor de GezondheidsZORG — levensgevaarlijke ondergrond**.

V.

HERSENTUMOR

De — zich noemende — „toxicoloog" en „pharmacoloog" bestreek 9 maanden lang, tweemaal per week, een „klant" met klachten over **hoofdpijn en tranende ogen**. Later kwam daar nog pijn in de benen bij. De onbevoegde oordeelde deze kwaal te zijn: „**een naar binnen geslagen griep**". Toen de toestand al te erg begon te worden werd patiënte in een ziekenhuis opgenomen. Hier werd als diagnose gesteld: **HERSENTUMOR**. Na verwijdering van een duivenei-groot gezwel bleek het slachtoffer haar gezichtsvermogen gedeeltelijk te missen.

Bij de strafzitting oordeelde de kantonrechter: „Deze vrouw is op het nippertje gered" en voegde de ambtenaar O.M. daaraan nog toe: „Als zij was gestorven, **verdachte, was het Uw schuld geweest**".

De Geneeskundig Inspecteur — in dit geval wel gehoord als getuige-deskundige — veroordeelde in niet mis te verstane taal, het kwakzalver-achtige optreden. Verdachte zelf vergoelijkte zijn wangedrag door te verklaren „te genezen(?) omdat een **goddelijke „gave"** hem het **magnetische veld deed zien** bij een patiënt. Dat veld poogde hij **door strijken te beïnvloeden!!** (sic).

Tegen zijn veroordeling tot tweemaal f 500,— boete, waarvan tweemaal f 250,— voorwaardelijk, ging verdachte in hoger beroep.

De president van de rechtbank achtte het overbodig zichzelf — en de beide rechters — voor wat betreft de medische kant van de zaak te laten voorlichten door een getuige-deskundige. De kadi toch was voldoende op de hoogte van de medische kwintessens om eventuele geneeskundige waanzin, door de rechtskundig raadsman te spuien, afdoende te kunnen voorzien. Daardoor bleven **geneeskundige „stellingen"** — met grote ophef voorgedragen door laatstgenoemde — ten enen male **onweerlegd**.

De juridische raadsman bezwoer, dat er geen sprake was geweest van bestrijken van een patiënte, lijdende aan een hersengezwel, door zijn cliënt. Hij stelde met verve vast, dat:

1. bij een röntgenologisch onderzoek van deze kwaal niets zou zijn gebleken.
2. het gezwel pas véél later — en wel na een verblijf in het ziekenhuis — zou zijn ontdekt.

NIET WEERLEGD

Als tegenover deze — gefingeerde — gang van zaken de Geneeskundig Inspecteur zijn objectief inzicht had kunnen plaatsen, zou zijn gebleken, hoe bedrieglijk deze raadsman van verdachte een en ander had voorgesteld:

sub 1. wegens de ernst van de toestand

VERVOLG OP BLZ. 37

Vijf HELDERZIENDEN weten een waterval van vaagheden

VOOR HET MAANDBLAD *Elégance* bezocht Loes Krug vijf helderzienden. Eenmaal mislukte dat — en wel bij de bekende Amsterdamse helderziende Bontan, omdat zij diens consult te duur vond. Bontan vroeg 40 gulden. De andere helderzienden verkondigden allerlei vaagheden — en daar bleef het bij. Loes Krug werd niet overtuigd, vertelt zij in haar — voortreffelijk geschreven — artikel.

Bij helderziende Majoha, Kinkerstraat 278, Amsterdam ging het helemaal fout. Hij vroeg haar horloge en zei toen: „Uw grootouders komen niet uit Amsterdam en uw vader en moeder zijn meerdere malen verhuisd”.

Neen, ze hebben altijd in hetzelfde huis gewoond.

Maar dan zijn ze er gaan wonen toen u heel klein was.

Ik ben er geboren.

Stilte.

Het is een oud huis, zoals dit.

Nee, het is veel nieuwer.

Een ander onderwerp:

U bent 23 jaar.

Nee ouder (34, maar dat zeggen we niet, aldus Loes Krug).

Maar meer dan 27 bent u toch niet.

Nog ouder.

Stilte.

Na nog het onderwerp verkering te hebben aangeroerd verklaart helderziende Majoha: Wanneer u zegt dat niets klopt kunnen we er maar beter mee ophouden. Hij wil geen geld hebben.

Ze ratelt vier minuten

GROTE BEKENDHEID HEEFT in Den Haag „Dagmar” (mevr. Wuyster-Meertens) die voor de oorlog Mussert nog als klant zou hebben gehad. Vier minuten ratelt ze achter elkaar algemeenheden af. De tekst houdt het midden tussen „een karakterbeschrijving, een preek en een toekomstvoorspelling”. Iets concreets vertelt „Dagmar niet”. Prijs f 17,50.

Het psychometrisch medium Kok in de

Amsterdamse Sarphatistraat blijkt een ongecompliceerde vriendelijke man van middelbare leeftijd en een gul rond gezicht te zijn. „Er zijn tekenen die er op wijzen, dat hij het voorspellen niet helemaal van harte doet. Maar tien gulden is tien gulden”. Op een kladblok krast hij wat losse lijnen wanneer hij de foto krijgt, die Loes Krug heeft meegenomen. Uit die krassen ziet Kok „onzekerheden in zijn liefdesleven (namelijk van de man, die op de foto is afgebeeld, MtdK) en die liggen eerder op het geestelijk dan op het erotisch vlak”.

Heeft deze man een inzinking gehad?

Nee.

Dan krijgt hij er binnenkort last van, voorspelt Kok.

Evenlater wordt er met de vingers op de stoelleuning getikt. Kok vindt het consult voldoende.

Voor leugenaar gezet

EN DAN TENSLOTTE gaat ze in Amsterdam naar Majafra, de onze lezer overbekende heer A. Frankenhuys, die Loes Krug laat zien hoeveel er al over hem geschreven is. Ze krijgt een balpen en een grammofoonplaatje met Majafra's levensgeschiedenis. En, laatste cadeau: een potje zalf, eigen zalf nog wel tegen pijnen. Die Majafra toch! Hij maakt in al zijn

naïeviteit toch wel een sympathieke indruk op de bezoeker, verklaart ze.

Hij beweert dat hij een certificaat van betrouwbaarheid heeft van prof. Tenhaeff, maar o wee: Loes Krug is ook bij prof. Tenhaeff geweest en die heeft haar verteld dat ten onrechte sommige helderzienden net doen of ze onder zijn (des professors) toezicht werken of een soort certificaat van hem hebben. Majafra wordt een beetje boos dat hij zo voor leugenaar wordt gezet en hij zegt van de bejaarde professor Tenhaeff: „Ik weet niet waarom hij me altijd afvalt. Tenslotte heb ik vier uur met hem zitten te praten een goede doos sigaren voor hem meegenomen en hem allerlei toekomstvoorspellingen gedaan, die zijn uitgekomen”.

Het voorspellen zit Majafra ingebakken. Tegen Loes Krug van het maandblad *Elégance*: „Weet u trouwens dat u 79 jaar wordt en binnenkort gaat verhuizen, waarschijnlijk naar het buitenland? U krijgt ook een miskraam en één kind”.

Met twee hersenvliezen

MAJAFRA, SPRAAKZAAM als altijd, vertrouwt haar voorts nog toe, dat hij al van zijn derde jaar „dit werk” doet, dat hij 25 sigaren per dag rookt en met twee hersenvliezen geboren is. „Ik eet en slaap lekker, doe dagelijks gymnastiek oefeningen en ik hou van vrouwen in de goede zin van het woord. Ik word beschermt door een hogere macht. Ik kan ook mensen pijn afnemen”.

Het gesprek duurde een uur.

Aan het slot van het — zeer lange — artikel in *Elégance* vertelt Loes Krug dan nog wat prof. dr. W. H. C. Tenhaeff haar heeft gezegd. Zoals dit: Via lezingen en Volksuniversiteit probeert hij — Tenhaeff — het publiek wel te waarschuwen tegen kwakzalvers. Maar het gebeurt vaak dat de mensen niet aannemen wat hij zegt.

Waarom niet, vraagt Loes Krug.

„Geen idee”, antwoordt de emeritusprofessor. Misschien willen ze het graag geloven en ontnemen ik ze een illusie. Ze hebben me wel eens onder politiebegeleiding naar het station moeten brengen, zo kwaad was de zaal over hetgeen ik zei”.

Poliklinieken

EEN DERDE VAN de patiënten die een polikliniek bezoeken moet drie kwartier of langer wachten. De wachtkamers waarin ze die tijd moeten doorbrengen zijn vaak te vol, onkomfortabel en benauwd. Dat blijkt uit een enquête die de Consumentenbond heeft gehouden naar de ervaringen bij poliklinieken.

Uit die enquête blijkt verder, dat er minder lang gewacht hoeft te worden, wanneer met een afspraakstelsel wordt gewerkt. Er zijn echter nog veel poliklinieken waar geen afspraken worden gemaakt

Zonder getuige-deskundige een indroevige vertoning

VERVOLG VAN BLZ. 36

van patiënte was het onmogelijk geweest haar te onderwerpen aan een ingrijpend röntgenologisch onderzoek. Bij het stellen van de diagnose: hersentumor, moest dus worden afgezien van het maken van een röntgen-foto. Dank zij symptomen, die in eerste instantie aan reumatische afwijkingen deden denken, was wel een foto gemaakt van ... de knie van patiënte.

Dat op deze foto geen hersentumor zou zijn te zien, lag in de rede!!

sub 2. de diagnose — hoewel pas in een later stadium gesteld — kon, achteraf beschouwd, de **hoofdpijnen van vroeger** — toen de delinquent zijn „klant” voor „een naar binnen geslagen griep” bewerkte — **als symptoom van een, steeds zéér langzaam groeiend, hersengezwel** zeer wel verklaren.

Gezien de eis van tweemaal f 25,— boete

blijkt het inzicht van de Officier van Justitie — beïnvloed door de **niet weerlegde drogredenen** van de rechtskundig raadsman, in de ernst van dit misdrijf er danig naast te zijn. Nuchter beschouwd is deze „eis” te interpreteren als een **aanmoedigingspremie**.

Door het ontbreken van een — **objectief verhelderende — verklaring** van een getuige-deskundige, is deze hoger-beroep zitting uitgegroeid tot een, wel is waar belachelijke, maar **in feite toch een indroevige, vertoning**.

Deze gang van zaken heeft er ten eerste toe bijgedragen de **statistische gegevens te doen inboeten aan betrouwbaarheid** ten opzichte van wat op het terrein van de kwakzalverij-bestrijding in werkelijkheid gebeurt.

Ook in dit geval heeft **Vrouwe Justitia zich niet van haar meest rechtvaardige kant** leren kennen.

Bestuurslid J. E. BUITER kreeg Koninklijke onderscheiding

ONS BESTUURLID, de heer J. E. Buiten, heeft op 30 augustus afscheid genomen uit zijn functie van inspecteur van de volksgezondheid voor de geneesmiddelen in de provincies Groningen, Friesland, Drente en Overijssel. Dit wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Tijdens de afscheidsreceptie heeft de hoofdinspecteur voor de geneesmiddelen van het staatstoezicht op de volksgezondheid, dr. C. A. Teijgeler aan de heer Buiten mededeling gedaan van diens benoeming tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. Hij heeft de heer Buiten de daarbij behorende versierselen opgespeld. Dr. Teijgeler noemde de heer Buiten een „goed vader, wakend over de geneesmiddelenvoorziening in de vier noordelijke provincies”. Dat is van groot belang geweest voor de patiënt, die aan het eind van de keten van de geneesmiddelenvoorziening zijn geneesmiddel ontvangt, zo getuigde dr. Teijgeler.

De druk bezochte afscheidsreceptie had plaats in hotel Gijtenbeek te Zwolle.

De heer Buiten heeft vele jaren lang deelgenomen aan de opleiding van apothekersassistenten. Hij was meer dan eens voorzitter of secretaris van de examencommissie die de kandidaten beoordeelt. Enige jaren lang doceerde hij voorts fysiologische chemie aan medische analisten te Zwolle.

In zijn functie van bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij is hij al gedurende een lange reeks van jaren farmaceutische redacteur van ons maandblad. De vereniging hoopt nog vele jaren van de kwaliteiten van de heer Buiten te profiteren. De redactie van het maandblad rekent het zich tot een eer zijn van groot verantwoordelijkheidsgevoel naast van strijdvaardigheid getuigende adviezen te blijven ontvangen.

Een briefje van Hetty den Dulk

IN HET DRENTSE Ruinerwold zou een reform- en dieetcentrum zijn, zo lezen wij dezer dagen in het dagblad Tubantia, dat de gewoonte heeft ongevraagd pakketten dieet- of andere middelen naar bepaalde adressen te sturen. Uiteraard met de rekening er bij. Het reform- en dieetcentrum, De Moerbei genaamd, zou zich

Cultuurhistorische optocht met kwakzalvers trok grote belangstelling in het Brabantse Heeze

HET BRABANTSE HEEZE heeft het getroffen met zijn cultuurhistorische optocht, gewijd aan Kwakzalvers, chirurgijnen en heelmeeesters. Op een mooie zomerse dag, zondag 25 augustus trok een lange optocht met niet minder dan circa 1000 deelnemers door Heeze waaruit bleek dat wagenbouwers en spelers zich terdege hadden laten inspireren door het onderwerp en er zich in hadden verdiept. Buurtverenigingen en groepen, twintig in het geheel, presenteerden o.a. uitbeeldingen van de kermiskiezentrekker, de kwakzalvers, de pendelaars, de keisnijding (naar een schilderij van Jeroen Bosch), de kwakzalver in zijn rijtuig met menselijke geraamten! Mevr. Carolina Haarmann, cultuurhistoricus, had de wagenbouwers van advies gediend.

Ook trokken boetelingen en bedevaartgangers in de optocht mee en waren er

met deze zendingen in het bijzonder tot oudere mensen richten.

Zo kwam in Enschede een zending terecht met een begeleidend briefje om een bedrag van f 44,10 over te maken op de girorekening van een zekere W. J. T. Beumig bij een bank te Meppel. De ontvanger wist van niets. De brief was ondertekend door Hetty den Dulk. Nu is Hetty den Dulk geen onbekende voor de Vereniging tegen de Kwakzalverij.

In 1968 werd mevrouw Den Dulk bekend door de aankoop van een leegstaand dorp in de Noordoostpolder, Kuinderdord genaamd waar zij naar hartelust wilde experimenteren in zaken als natuurlijke leefwijze, macrobiotiek, meridiaanpunctuur en iriscopie. In een interview met „Vrij Nederland” getuigde mevrouw Hetty den Dulk — de Roo destijds „Wij stellen er een eer in om kwakzalver te zijn”. (MtdK, 1968, blz. 49). Op een terrein te Driebergen had zij eens een „Centrum Natuurleven”, naderhand had zij in Den Haag een „Gezondheidshuis”, Bankastraat 143, waaraan o.a. magnetiseurs medewerkten.

Aan de achterkant van de brief las de inwoner van Enschede die verrast werd met het pakket: „In Glanerbrug is een dame in zes weken al 15 pond afgevallen. En de heup van mevrouw goed insmeren. Moed houden hoor!”

voorstellingen van de chirurgijn-barbier en van de diergeneeskunde door de eeuwen heen. „Bultdragerinnen” van hoge leeftijd kon men zien meegaan in de stoet, doende alsof zij zwanger waren en niet voor hun kind konden zorgen. „Dutsbetterinnen” suggereerden dat zij bevallen waren van padachtige monsters, „vopperinnen” werden rondgeleid in ketenen, krankzinnigheid voorwendende — alle methoden waarmee men vroeger de burger het geld uit de zak poogde te kloppen met een beroep op zijn medelijden.

Drie dagen lang kon men in Heeze ook wagenspelen zien, gewikkeld in vreedzame strijd om prijzen. Zo gaf het zoldertejater uit Oosterhout een eigentijdse satire „Kwakzalverij in deze tijd”. De speelgroep Filiassi uit Hilvarenbeek voerde een spel op „Het snijden van de kei” door Jan Naaijkens. Ook hier was het weer het schilderij Jeroen Bosch dat tot inspiratie diende. Jan Naaijkens is een bekend Brabants schrijver en de speelgroep Filiassi is zijn schepping.

In het z.g. oud kasteel van Heeze was een tentoonstelling gewijd aan de geneeskunde in het verleden. Tot de pronkstukken behoorden een 19e eeuwse apotheek, een oude kraamkamer, een chirurgijnskamer annex barbierswinkel en een collectie klassieke gapers. De commissaris van de Koningin de heer J. D. van der Harten opende in het Oud-Kasteel de „Brabantse Dag”. Over thema en tentoonstelling sprak Dr. D. de Moulin.

Ter gelegenheid van deze 17e Brabantse dag te Heeze is een boekje uitgegeven „Ziek zijn, vroeger”. Dat is te bestellen door een bedrag van f 7,50 over te maken op de bankrekening van de Stichting Brabantse Dag te Heeze bij de Rabobank Heeze; Giro: 1176268 ten name van Stichting Brabantse Dag te Heeze.

In dit boekje is o.m. een bijdrage van de chirurg dr. D. de Moulin, buitengewoon lector in de geschiedenis der geneeskunde aan de Katholieke universiteit te Nijmegen en van de patholoog-anatoom G. T. Haneveld, verbonden aan het pathologisch instituut van de Rijksuniversiteit te Utrecht. De Amsterdamse apotheker dr. D. A. Wittop Koning, privaats docent in de geschiedenis van de pharmacie, schreef eveneens een artikel voor deze publicatie.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; P. H. A. Poll, **Dierenarts** te Zelst; Mr. J. D. van den Berg, **Vice-President Arrondissements-Rechtbank** te Arnhem; J. E. Buiten, **Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te Hilversum; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; Mej. Drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. Noord te Amsterdam; Adviserend bestuurslid: Dr. S. Lelie, **Geneeskundig inspecteur van de Volksgezondheid** in Zeeland, Middelburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 10,—; voor studerende f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, Amsterdam-Zuid. Postgiro van de Vereniging 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.